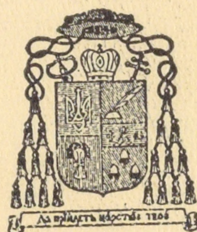

МИТРОПОЛИТ МАКСИМ ГЕРМАНЮК

ШКІЛЬНЕ ПИТАННЯ МАНІТОБИ

ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ

METROPOLITAN MAXIM HERMANIUK

THE MANITOBA SCHOOL QUESTION

PASTORAL LETTER

МИТРОПОЛИТ МАКСИМ ГЕРМАНЮК

ШКІЛЬНЕ ПИТАННЯ МАНІТОБИ

ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ

METROPOLITAN MAXIM HERMANIUK

THE MANITOBA SCHOOL QUESTION

PASTORAL LETTER

ВІННІПЕҐ, 1964

Накладом Видавництва "ПОСТУП", Вінніпеґ, Канада.

PUBLISHED BY PROGRESS PRINTING & PUBLISHING CO. LTD.
418 Aberdeen Ave., Winnipeg 4, Man., Canada

ПАСТИРСЬКЕ ПОСЛАННЯ

ВІДНОСНО ПЛЯНУ ПРОВІНЦІЙНОГО УРЯДУ МАНІТОБИ ЗАПРОВАДИТИ В ШКІЛЬНИЦТВІ ТІЄЇ ПРОВІНЦІЇ ПРОГРАМУ УЧАСТИ ПРИВАТНИХ ШКІЛ У КОРИСТУВАННІ З ПОСЛУГ СИСТЕМИ ПУБЛИЧНИХ ШКІЛ (В СКОРОЧЕННІ: ПРОГРАМА "СПІЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ — ШИРД СЕРВІСІС ПРОҐРАМ").

Високопреподобному й Всечесному Духовенству,
і вірним Вінніпеґської Архиепархії, Мир у Господі
й Архиєрейське благословення.

ВИСОКОПРЕПОДОБНІ Й ВСЕЧЕСНІ ОТЦІ,
ДОРОГІ В ХРИСТІ БРАТТЯ Й СЕСТРИ,

Дня 10 лютого ц. р. прем'єр Манітоби п. Д. Роблин предложив Манітобському Парляментові плян так званої "Здорової політики публичної школи відносно парафіяльних і приватних шкіл", а саме програму "спільного користування" цих шкіл з послуг системи публичних шкіл (е проґрам оф ширд сервісіс).

І. ЩО ТАКЕ ПРОГРАМА "СПІЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ"?

Згідно з тією програмою, парафіяльні й приватні школи, через свою афіліяцію, чи акредитовання, з публичними школами, могли б користати, під проводом публичних шкіл і в їхніх приміщеннях, з різних послуг публичних шкіл. Тут могли б входити в рахубу конкретно такі послуги побличних шкіл, як нпр. побирання курсів: фізики, хемії, математики і різних природничих наук; чи користування з таких послуг, як нпр.: бібліотека, спортова заля, деякі шкільні підручники, шкільна транспортація тощо.

Це все, однак, — як постійно підкреслює п. Роблин, — мало б відбуватися в такий спосіб і в такій формі, щоб не нарушити трьох так званих "історичних принципів", на яких

сперта теперішня система публичних шкіл у Манітобі, уведена в 1897 р., по сімох роках тяжкої шкільної боротьби, а саме:

1. Поділ між Церквою й державою, в такому значенні, як це розуміє Манітоба;

2. Публичних фондів можна вживати на піддержання єдиної системи публичних шкіл, з якої можуть користати всі діти, а яку мусять фінансово піддержувати всі податковці;

3. Родичі мають право посилати своїх дітей до приватних шкіл свого вибору, але ці школи мають бути вповні вдержувані приватними засобами.

II. ЧОМУ ПРЕМ'ЄР МАНІТОБИ ВИСТУПИВ З ТАКИМ ПЛЯНОМ?

П. Роблин подає, у згаданому вже документі, подвійну причину цього свого кроку:

1. Історія показала, щс переконання численних громадян Манітоби, які думали, що шкільне питання в цій Провінції заперестало по провінційних виборах в 1892 і 1896 рр. бути спірним питанням, виявилося фальшивим, бо ж сьогодні зовсім ясно, що це питання все ще стоїть перед нами й воно далі "вибухово тліє під поверхнею нашого політичного й суспільного життя".

2. При аналізі теперішньої системи публичних шкіл конечно зроджується сумнів: Чи теперішня система є дійсно конечна та, навіть, чи вона справедлива, щоб її вживати для збереження трьох згаданих "історичних принципів", на яких вона побудована?

На думку п. Роблина, для збереження трьох згаданих "принципів" не конечно придержуватись теперішньої засади публичних шкіл, а саме: "або все, або нічого", в тому значенні, що або треба прийняти систему публичних шкіл у цілості, або не можна з неї користати зовсім. Бо, як пояснює прем'єр, — "згідно з загально прийнятою засадою, цілість конечно включає всі частини якоїсь речі; і тому, якщо якась дитина має право до цілости публичної школи, вона тим самим має подібне право до якоїсь частини тієї школи". "Якщо, отже, публична школа, — заключає прем'єр, — є готова дати дитині приватної школи 100-процентову обслугу на випадок, коли та дитина собі цього бажає, чи ця школа не повинна б бути рівно ж готовою дати тій самій дитині частину тієї обслуги, на випадок, коли ця дитина бажає тільки частини?"

III. ЯКА ЦІЛЬ НОВОЇ ПРОГРАМИ п. Д. РОБЛИНА?

Щоб, отже, усунути нелогічність з теперішньої засади публичних шкіл і тим самим заспокоїти тих громадян Манітоби, що ніколи не погодились з тією системою та усунути з тієї системи те, що могло б бути в ній для них несправедливим, п. Роблин офіційно пропонує Парляментові Манітоби "отворити двері публичної школи" для приватних і парафіяльних шкіл і дати цим школам можність "спільного користування" з її послуг. Ця його пропозиція, — це програма "спільного користування", яка, на його думку, з одної сторони є вповні згідна з трьома "історичними принципами" системи публичних шкіл, і з другої сторони усуває з тієї системи те, що в ній може бути нелогічного, несприємливого й несправедливого для деяких меншин Провінції.

П. Роблин вперше предложив цю свою програму Манітобському Парляментові 10 лютого ц. р. Відтак він розвинув її і в ріжний спосіб вияснив громадянам провінції при ріжних інших нагодах: в телевізійній програмі "Ай ту ай" 13 лютого; у своїй пропозиції, в Парляменті, створити окрему 9-членну парляментарну комісію для студіювання його програми 16 березня; в промові до групи вінніпеґських учителів 25 березня; під час своєї промови, в Парляменті 14 квітня, з нагоди назначення 9-членної парляментарної комісії. В усіх цих своїх виступах, прем'єр заєдно підкреслював, що його програма "спільного користування" виключає всяку державну допомогу приватним і парафіяльним школам та що вона лише "отвирає двері" публичних шкіл для дітей приватних і парафіяльних шкіл, з наміром дати їм можність користати з тих послуг публичних шкіл, на які ці школи їм дозволять.

IV. РЕАКЦІЯ ПУБЛИЧНОЇ ОПІНІЇ

Нова шкільна програма прем'єра Роблина в дійсності не вдоволила майже нікого. Вона сильно розчарувала католиків і всіх тих, що разом з ними домагаються державної допомоги для приватних і парафіяльних шкіл. Бо п. Роблин не тільки, що знехтував одноголосну рекомендацію Королівської Комісії для справ виховання в Манітобі з 1959 р., яка поручала "деяку державну допомогу приватним і парафіяльним школам", але вважав за вказане висунути зовсім нову й чужу для Канади форму відношення між публичними й приватними школами, яка, під претекстом усунути несправедливість теперішньої си-

стеми, в дійсності цю несправедливість, хоч у новій формі, піддержує і скріплює. На їх думку, введення в життя тієї нової програми практично означало б додаткові податки на будову нових будинків і влаштовування нових вигід для публичних шкіл, яких засадничо не потребують діти публичних шкіл і з яких лише частинно, доривочно й без властивої релігійної й моральної атмосфери, — бо в дусі публичної школи, — могли б користати їхні діти.

Ця програма рівно ж занепокоїла всіх противників державної допомоги приватним школам, бо, на їхню думку, вона могла б поволі й незамітно перемінитись у деяку форму державної допомоги. А на це вони не можуть ніяк погодитись.

Третя, незначна, група громадян воліла зайняти в цій справі вичікуюче становище, мовляв, побачимо, як ця програма, на випадок введення її в життя, буде в дійсності виглядати й який буде вислід її функціонування.

Про все це широко писала вся англомовна, українська й франкомовна преса Вінніпеґу, де забирали голос у цій справі представники ріжних Церков, визначні виховники, громадські й політичні діячі. Рівно ж радіо й телевізія присвячували велику увагу цьому важливому питанню й часто були трибуною для цих ріжних поглядів. В Манітобському Парляменті відбулись на цю тему дуже живі дебати, зокрема у днях 17 лютого і 13 квітня ц. р.

V. СТАНОВИЩЕ КАТОЛИЦЬКОЇ ЛАТИНСЬКОЇ ІЄРАРХІЇ В ЦІЙ СПРАВІ

На окрему увагу всіх громадян Манітоби, а то й цілої Канади, заслуговують Пастирські Листи ВПреосв. Моріса Боду, Архиєпископа Сен Боніфас (12-21 лютого 1964) й ВПреосв. Джорджа Б. Флегіффа, латинського Архиєпископа Вінніпеґу (26. II. 1964), які виразно й недвозначно відкинули всі три так звані "історичні принципи" теперішньої системи публичних шкіл Манітоби, як протилежні традиційному розумінню поділу між Церквою й державою, прийнятому іншими провінціями Канади, вказали як нова програма п. Роблина в дійсності заперечує право родичів рішати про виховання своїх дітей та черговий раз поставили в повному денному світлі всю несправедливість теперішньої системи публичних шкіл Манітоби супроти правних домагань меншин. У висліді того вони відкинули пропозицію п. Роблина й заявили, що римо-католики тієї провінції, хоч і

могли б евентуально, з конечности, в дечому користати з нової програми Манітобського уряду, вони не перестануть далі законною дорогою домагатись своїх прав, аж доки їх не осягнуть.

VI. СТАНОВИЩЕ УКРАЇНЦІВ КАТОЛИКІВ

А. Загальні зауваги.

Дорогі Браття й Сестри! Зараз після предложення п. Роблином його програми "спільного користування" приватних і парафіяльних шкіл з послуг публичних шкіл 10 лютого ц. р., ми подали до місцевої преси Вінніпеґу 11 лютого ц. р. заяву, що ми не можемо прийняти тієї пропозиції п. Роблина, як розв'язки шкільного питання в Манітобі. При тому ми додали, що релятивна її вартість буде дуже багато залежати від її майбутнього конкретного оформлення й примінення в життя.

Подаючи до преси цю нашу першу загальну заяву, ми були свідомі, що і сама важливість цього життєвого питання, і Ваше оправдане бажання почути в цій справі голос Вашої Церкви, будуть вимагати від нас точнішого розгляду цілої пропозиції й основнішої оцінки її дійсного значення для нас українців католиків у Манітобі.

Цим нашим Пастирським Листом ми бажали б якраз сповнити це наше пастирське завдання й основно розглянути враз з Вами справжнє значення нової програми Манітобського Уряду та оцінити її дійсну вартість для нашої дітвори в цій провінції. Ми воліли дещо довше заждати з цим нашим зверненням до Вас, тому що обов'язок виховання дітей спадає в першу чергу на родичів і ми хотіли дати нагоду нашим батькам і матерям самим особисто над тією справою застановитись, щоб перед Богом і своїм народом її правильно оцінити. А це вимагало довшого часу, бо хоч в основному шкільне питання в українців католиків Манітоби є таке саме, як і в римо-католиків, воно, однак, має свою окрему історію, свої специфічні труднощі й деякі свої питомі завдання.

І так, шкільне питання в українців католиків є таке саме, як і в римо-католиків, тим, що в одних і других воно сперте на тих самих релігійних і моральних засадах Христової Церкви; в одних і других воно змагає до того самого християнського ідеалу, а саме помогти дитині, через релігійне й інтелектуальне виховання, стати гідним і корисним членом своєї земської й небесної батьківщини; в одних і других вона зустрічається з тією самою системою публичних шкіл, яка не жаліє ніяких держав-

них фондів і ніяких людських сил для інтелектуальної формації дитини, а офіційно не цікавиться її релігійним і моральним вихованням, залишаючи це перше і найважливіше завдання всякого справді людського виховання приватній ініціятиві родичів, зі всіми його матеріяльними тягарами й повною моральною відповідальністю.

З цього погляду, ми очевидно, вповні поділяємо погляди в цій справі ВПреосв. Моріса Боду, гідного наслідника на владичому престолі Сен Боніфас, великого й незабутнього приятеля українців, бл. п. Аделяра Лянжерена, як поділяємо погляди ВПреосв. Джорджа Б. Флегіффа, латинського Архиєпископа Вінніпеґу. Разом з ними ми заявляємо, що не можемо прийняти пропозиції Манітобського Уряду як розв'язки шкільного питання в цій провінції та разом з ними будемо так довго законним шляхом домагатись наших природних і конституційних прав в ділянці виховання, аж доки їх остаточно не осягнемо.

Попри ті точки, що є спільні для нас українців католиків і римо-католиків Манітоби, наше українське шкільне питання в цій провінції має свою окрему історію, свої специфічні труднощі й питомі собі завдання.

І так, ми, українці, щойно почали були поселюватись у Манітобі (1891-1897), коли римо-католики й протестанти уже мали за собою 20-літню традицію конфесійних католицьких і протестантських публичних шкіл, організованих і ведених ними на державний кошт, перервану Шкільним Актом з 1890 р., і заступлену, після 7-ох років тяжкої боротьби, теперішньою системою публичних шкіл в 1897 р., так званою угодою "Льоріє - Ґрінвей".

Вже цей сам факт вказує на велику різницю морального й матеріяльного стану посідання, що існує між нашим українським парафіяльним шкільництвом та парафіяльними школами римо-католиків. Тоді, як римо-католики вже мали за собою від давна випробовану практику організовання й ведення своїх власних парафіяльних шкіл, розпоряджали своїми власними вчительськими силами та могли числити на своє власне шкільне майно, українці ще майже нічого не знали про такі школи, не мали ніяких власних учителів і не могли навіть думати про якесь власне шкільне майно. Звідси потреба в українців величезного зусилля, щоб могти мати такі школи.

Далі, ми маємо свій власний український обряд, з питомою собі церковною дисципліною, церковно-українською мовою, своїми звичаями й традицією, ріжними формами свого власного

церковно-національного мистецтва. Ця обставина змушує нас українців дбати про свої власні українські парафіяльні школи всюди, де тільки це для нас можливе, хоч би в тих місцях вже існували римо-католицькі парафіяльні школи з духом латинського обряду.

Вкінці, треба додати, що перша наша еміґрація прибула до Канади без свого власного церковного й національного проводу, без ніяких матеріяльних засобів, без знання мов, законів і суспільно-політичного ладу нової країни. І тому ціле наше українське католицьке шкільництво в цій провінції мусіло розвиватись дуже поволі, поборювати надзвичайно великі труднощі й шукати собі своїх власних доріг.

Б. Подрібна оцінка пропозиції прем'єра Роблина спільного користування — "ширд сервісіс".

Найперше ми хотіли б тут висловити наше щире признання прем'єрові Роблинові, що перший в історії Манітоби від 1897 року мав відвагу публично, як голова провінційного уряду, ствердити несправедливість теперішньої системи публичних шкіл тієї провінції і предложив свому урядові конкретний проєкт деякої законодатної зміни, щоб цю несправедливість усунути.

Ці два відважні і благородні акти п. Роблина залишаться на завжди в історії шкільного питання Манітоби як докази його щирого бажання соціяльної рівности й моральної справедливости. До них у будучому будуть звертатися всі ті, що матимуть на серці оборону природного права родичів на виховання своїх дітей та релігійний і моральний характер наших публичних шкіл.

На жаль, ми мусимо з прикрістю ствердити, що предложена п. Роблином програма "спільного користування" приватних і парафіяльних шкіл з послуг публичних шкіл не зможе, на нашу думку, усунути тієї несправедливости з теперішньої системи публичних шкіл, яку він публично сам ствердив, бо ж вона і далі зберігає сам корінь тієї несправедливости, а саме три так звані "історичні принципи", на яких сперта сучасна система манітобських публичних шкіл. Щоб про це переконатись, пригляньмося ближче до цієї пропозиції.

І. Що треба думати про ці так звані "історичні принципи", на яких спочиває теперішня система публичних шкіл й програма "спільного користування'?

Відносно цього питання, ми мусимо виразно й отверто сказати, що:

а) Ці так звані "історичні принципи" теперішньої системи публичних шкіл у Манітобі не тільки що не є знаними Конституційному Актові Манітоби з 1870 р., Шкільним Актам тієї провінції з 1871 і 1881 рр., але вони суперечні їм і були накинені громадянам Манітоби проти Конституційного Акту Провінції з 1870 р., як це виразно виходить з офіційного рішення найвищого судового трибуналу Великої Британії (Прайві Кавнсел) з 1892 р. В дійсності, це ніякі історичні принципи, які треба б, в імені Конституційного Акту Манітоби, зберігати й шанувати, але своєрідна форма політичного, анти-конституційного, компромісу, що її треба б, в імені цього ж Конституційного Акту, як таку, цебто проти-конституційну, відкинути. Це до тепер робила, робить і буде робити католицька меншина провінції.

б) Поняття поділу між Церквою й державою, що його п. Роблин приписує Манітобі, є зовсім незнане й суперечне Конституційному Актові Провінції з 1870 р. та Шкільним Актам Манітоби з 1871 і 1881 рр., які передбачують і признають державну допомогу парафіяльним католицьким і протестантським публичним школам. Цього поняття не примінює ані сам сьогоднішній Манітобський Уряд до вищих конфесійних шкіл та різних харитативних конфесійних інституцій, яким він признає та дає деяку державну допомогу. Фактично, це поняття є накинене урядом Манітоби, і то проти конституційного права провінції, елементарним парафіяльним і приватним школам, не зважаючи на постійні протести католицької меншини манітобських громадян. Тому приписування такого поняття поділу поміж Церквою і державою в Манітобі, як провінції, не відповідає ані історичній правді в минулому, ані практичному поступованню Провінційного Уряду сьогодні.

в) Якщо відмовлювання державної допомоги конфесійним католицьким і протестантським парафіяльним школам є дійсно сперте на так званому "манітобському розумінні" принципу поділу поміж Церквою і державою, тоді можна, та навіть треба, поставити питання: В імені чого відмовляється всяку державну допомогу іншим приватним школам, що не є конфесійними та до яких вже не можна ніяк примінити засади поділу поміж Церквою й державою?

Відповідь на це питання може бути тільки одна: Або ціла та практика відмовлювання державної допомоги приватним

і парафіяльним школам є позбавлена всякої здорової логіки, або вона в дійсності надхнена духом політичного тоталітаризму в ділянці виховання. Але чи так, чи інакше, — і в першому, і в другому випадку, — вона не повинна існувати в Канаді: Бо, в першому випадку, вона не має для себе жодного поважного оправдання; а в другому випадку, вона заперечує один з найосновніших принципів нашої канадійської демократичної системи, а саме природні права родичів і меншин.

г) Таких засад і такої практики, ми, очевидно, не можемо ніяк прийняти як основу для поладнання шкільного питання Манітоби. Згідно з природним правом родичів на виховання своїх дітей та згідно з основними засадами канадійської демократичної системи, прийнятої в інших провінціях Канади, ми домагаємось державної допомоги для всіх катеґорій приватних шкіл, як конфесійних, так неконфесійних, з хвилиною, коли вони приймають державну програму навчання й повинуються правним зарядженням Провінційного Уряду. Нам йдеться про те, щоб наш уряд Манітоби, за прикладом інших провінцій Канади, старався, у рямцях загального добра й у рямцях своїх можливостей, помогти родичам так виховати своїх дітей, як їм диктує їхня совість та як цього вимагає релігійне й інтелектуальне добро їх дітей, а не так, як цього собі бажає політична партія при владі, чи голос більшости. В цьому нашому домаганні ми йдемо за одноголосною рекомендацією Королівської Комісії для справ виховання в Манітобі, яка, після двох років дуже пильних пошукувань, переслухань, порівнань і нарад, дійшла одноголосно до заключення, що держава повинна дати деяку державну допомогу приватним і парафіяльним школам, які будуть виконувати її програму навчання і придержуватись її правних рішень у цій справі.

II. Що треба думати про саму програму "спільного користування" (ширд сервісіс), побудовану на трьох згаданих "історичних принципах"?

а) Найперше треба сказати, не ображаючи нікого, що ця програма, побудована на таких "історичних принципах", виглядає як якась нова латка, пришита до старої діри. До неї й до засад, на яких вона спочиває, можна б легко примінити слова Ісуса Христа: "Ніхто не пришиває латки з сирового сукна до старої одежини, бо інакше нова латка відірветься від старої одежини і діра стане більша" (Мар., 2, 21). Бо програма ця в дійсності не змагає до того, щоб усунути зло теперішньої системи публичних шкіл, усуваючи з неї самі принципи цього

зла, цебто три згадані "історичні принципи", але хоче якраз на підставі цих анти-конституційних й демократичних засад йти з допомогою приватним і парафіяльним школам. Конкретно, вона змагає до того, щоб ще закріпити теперішню систему публичних шкіл і послабити причини домагань державної допомоги для приватних шкіл.

б) Далі, ця програма є зовсім чужа для канадійської шкільної традиції і суперечна до Конституційного Акту Манітоби з 1870 р. та Шкільних Актів тієї провінції з 1871 і 1881 рр., згідно з якими конфесійні католицькі й протестантські школи мають право на існування й державну допомогу, не як якась частина публичної школи, вповні залежна від неї у спільному користанні з її послуг, але як окрема категорія шкіл, під проводом Провінційного Міністерства Виховання і згідно з його директивами щодо загальної програми навчання. Це саме, очевидно, треба б сьогодні сказати відносно всіх інших конфесійних і неконфесійних приватних шкіл.

в) Що більше, програма "спільного користування" трактує насправді приватні школи як якесь конечне зло, яке треба так толерувати, щоб воно не було ані надто дошкульне, ані доволі життєздатне. Вона може могла б навіть бути пігулкою легкої смерти для парафіяльних шкіл.

г) Попри всі ці свої від'ємні сторони, нова програма виглядає дуже тяжка до переведення в життя. Доволі згадати лише такі питання як: будова нових додаткових приміщень, назначення додаткових вчителів, узгіднення програм публичних і приватних шкіл, організування транспортації . . . На це все треба буде нових податків, що їх знову будуть змушені платити всі податковці на речі, які в основному неконечні для публичних шкіл, а з яких будуть користати лише доривочно й частинно діти приватних шкіл. Таким чином кошти виховання можуть значно збільшитися, а його овочі виглядають дуже непевні . . .

ґ) Вкінці, ця програма, згідно з заявою п. Роблина з 25 березня ц. р., мала б обмежитися передовсім до приватних і парафіяльних шкіл окружного Вінніпеґу й Брендону, з виключенням таких шкіл, зокрема нових, у фармерських околицях, з причини браку відповідного числа населення в цих теренах, щоб можна піддержувати такі школи без шкоди для публичних шкіл. Таке обмеження зменшує для нас українців ще більш ті евентуальні малі користі, що їх ця програма могла б мати, бо коло 30,000 наших вірних знаходиться поза цими двома центрами.

Значить, конкретно, що якби навіть ця програма "спільного користування" могла деколи і в дечому помогти приватним чи парафіяльним школам, ця поміч була б для українців католиків така обмежена й незначна, що практично наші родичі мусіли б далі самі шукати різних засобів, щоб могти запевнити своїм дітям таке інтелектуальне й релігійне виховання, якого вимагає від них їхня совість. А це, з кожним днем, стає все тяжчим, в міру постійного поступу різних ділянок знання та все нових вимог Міністерства Виховання. Так нова пропозиція уряду Манітоби в дійсності залишає питання фінансової спроможности родичів, які вважають за свій обов'язок совісти посилати своїх дітей до приватних шкіл, зовсім нерозв'язаним. Цим родичам і далі в засаді признається право на приватні школи, але практично їм відмовляється конечних засобів для його здійснення.

Ось, Дорогі Браття й Сестри, точний зміст і правдиве значення нової програми п. Роблина "спільного користування" приватних і парафіяльних шкіл з послуг публичних шкіл. З усього сказаного ми ясно бачимо, що ця програма в дійсності ніяк не розв'язує шкільної проблеми Манітоби.

Ми вдячні п. Роблинові, що він, перший раз в історії Манітоби, хотів офіційно ствердити несправедливість теперішньої системи публичних шкіл тієї провінції у відношенні до всіх тих, що з наказу своєї совісти посилають своїх дітей до приватних шкіл та рішився на перший крок, щоб цю несправедливість усунути. Але, заразом, ми дуже жаліємо, що він вибрав для осягнення тієї шляхетної цілі такий бідний засіб, який зовсім чужий у Канаді, протилежний до Конституційного Акту Манітоби з 1870 р. і Шкільних Актів з 1871 і 1881 рр., ніяк небажаний для тих, які домагаються державної допомоги приватним і парафіяльним школам, а до того дуже тяжкий, може й неможливий, для практичного переведення в життя.

Нам дуже прикро, Дорогі Браття й Сестри, що Ви будете змушені далі платити подвійні податки на цілі манітобської системи виховання тільки тому, що така воля більшости, без огляду на Ваші природні, Богом Вам дані, й конституційні права на виховання Ваших дітей, згідно з вимогами Вашої християнської совісти й правними зарядженнями Провінційного уряду. Ми, однак, маємо сильну надію в Бозі, що природне право і справді демократичний дух Конституційного Акту Манітоби вкінці переможуть. В цьому великому намірені, ми заносимо наші благальні молитви до Всевишнього й просимо всіх

Вас молитись разом з нами та всіми людьми доброї волі, щоб милосердний Господь допоміг громадянам Манітоби чим скорше діждатись таких прав у ділянці виховання, якими тішаться інші провінції нашої демократичної Канади.

Дано у Вінніпеґу, дня 12 травня 1964.

Архиєпископ Митрополит Вінніпеґський
для українців католиків.

PASTORAL LETTER

Concerning the Provincial Government "Shared Services" plan to be introduced in the schools of the Province of Manitoba.

To the Reverend Clergy, Devout Religious and Beloved Faithful of the Archeparchy of Winnipeg
Peace in Our Lord and Apostolic Benediction.

On the 10th of Feb. 1964, Premier Duff Roblin proposed to the Manitoba Legislative Assembly a plan of a "Sound Public School Policy" with regard to parochial and private schools. It is a program of "Shared Services", by virtue of which the parochial and private schools of the Province could draw benefits from the public school system.

I. WHAT IS THE "SHARED SERVICES" PROGRAM?

According to this program, parochial and private schools, through their affiliation with the Public School System, could share its services in the public schools and under their direction. The children attending private and parochial schools could take, for example, such courses as: physics, chemistry, mathematics and different natural sciences in the public schools. They could use the library, recreational facilities, certain text books and public transportation facilities, etc.

All this, however, as Mr. Roblin stresses, would be implemented in a way which would not infringe on the three so-called "historical principles" upon which the present Manitoba Public School System is based, having been introduced in 1897, following seven years of dispute regarding the School Question. These principles are: 1. Separation of Church and State as the expression is understood in Manitoba. 2. Public funds should be dedicated to the support of a single public school system in which all children have a right to enroll and which all taxpayers have a duty to maintain. 3. The parents are at liberty to enroll their children in private schools of their own choosing,

such schools, however, are to be supported entirely by private resources.

II. WHY HAS THE PREMIER OF MANITOBA ADVANCED SUCH A PLAN?

There are two reasons advanced by Mr. Roblin in this document to explain this question. Many Manitobans thought that the difficult school question had ceased to exist following the Provincial elections in 1892 and 1896. But this conviction has proven false. It is quite clear today that we are still faced with this problem "and that it still smoulders explosively beneath the surface of our political and community life." 2. When we analyze the present public school system, we cannot help doubting whether this system is really necessary, or indeed just, in order to preserve the three above mentioned "historical principles" upon which it is based.

According to Mr. Roblin, in order to preserve the three above mentioned "principles," we need not strictly adhere to the present public school policy, which offers "all or nothing" in the sense that we must either accept the entire public school system, or make no use of it all. The Premier explains that according to the generally accepted principle, the whole contains all the component parts of a thing, and therefore, if a child of a private school has a right to benefit from the whole public school system, it has also a right to a part of the benefits thereof. If, therefore, explains the Premier, the public school is prepared to give the child one hundred per cent service, should not this same school be prepared to offer the child a part of this same service, supposing a child asks for only a part?

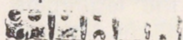
III. WHAT IS THE EXACT AIM OF MR. ROBLIN'S NEW PROGRAM?

In order to eliminate the illogical policy of the present school system, and to appease those citizens of Manitoba who never have approved the system, and in order to remove from it what could be unfair to them, Mr. Roblin is asking the Legislature of Manitoba officially to open the public school doors to private and parochial school pupils, and to offer them the possibility of benefiting from "Shared Services."

This proposal of Mr. Roblin is his "Shared Services" program, which to his mind, is on the one hand in full harmony with the three "historical principles" of the public school system, and which on the other hand removes from the system that element which may be illogical, unacceptable and unfair to some minorities in the Province.

Mr. Roblin first presented this program to the Legislature of Manitoba on the 10th of Feb. last. Then he went on to explain it to the citizens of Manitoba on different occasions: on the "Eye to Eye" TV program Feb. 13 and again on the 16th of March, when he proposed to the Legislature the creation of a select nine-member parliamentary committee for the purpose of studying the program; in his talk to a group of Winnipeg school teachers on the 25th of March, and in his speech to the Legislative Assembly, April 14th, on the occasion of the appointment of the nine-member committee.

On all these occasions the Premier stressed that the program of "Shared Services" excludes any public aid to private and parochial schools, and that it is only an "open door" policy of the public schools for the children of private and parochial schools, intended to offer the children the possibility of those public school services that may be permitted.

IV. REACTION OF PUBLIC OPINION

The fact is the new program of Premier Roblin hardly satisfied anyone. It disappointed Catholics and all those that go along with them in asking for public aid to private and parochial schools. Mr. Roblin not only ignored the unanimous recommendation of the Royal Commission on Education of 1959, which recommended some measure of public support to private and parochial schools, but he deemed it proper to set forth a totally new program, heretofore unknown in Canada in regard to relations between public and private schools. This program, instead of removing the injustice of the present school system, really supports and strengthens that injustice in a new form.

To the mind of those who are disappointed, the introduction of the new program would impose additional taxes for the construction of new buildings, for providing new facilities in the public schools — the facilities which public school children do not need, and which could be used only in a limited way by parochial school children, in the spirit of the public schools, without a proper religious and moral atmosphere.

This proposal was widely publicized in the English, Ukrainian and French press of Winnipeg, where representatives of various Churches, prominent educators, community leaders and politicians voiced their opinions in this matter. Also, the local radio and television stations gave extensive coverage to this vital question, and often served as forums for the varying views. At the Manitoba Legislative Assembly heated debates took place in this matter, especially on Feb. 17 and April 13.

V. POSITION OF THE ROMAN CATHOLIC HIERARCHY

There are two pastoral letters that deserve the special attention of the citizens of Manitoba, and the whole of Canada. These pastoral letters were issued by the Most Rev. Maurice Baudoux, Archbishop of St. Boniface, (12—21, 2, 1964) and by the Most Rev. George Flahiff, the Roman Catholic Archbishop of Winnipeg (27. 2. 1964). The two Archbishops plainly and unequivocally rejected all three so-called "historical principles" of the present Manitoba public school system, as being opposed to the traditional understanding of the separation of Church and State, accepted by other provinces of Canada. They have pointed out that Mr. Roblin's new program by witholding public aid to private and parochial schools in effect denies the rights of the parents to make decisions in the matter of their children's education, and they have once more thrown new light on the injustice of the present Manitoba public school system in regard to the legitimate demands of the minorities.

As a result, they rejected the proposal of Mr. Roblin, and have let it be known that the Roman Catholics of this Province will not cease to demand their rights until they attain them, although they could eventually benefit in the case of necessity in some places by the new program of the Manitoba Government.

VI. POSITION OF UKRAINIAN CATHOLICS

Immediately after the proposal of Mr. Roblin's "Shared Services" program with regard to private and parochial schools, Feb. 10, we stated in the Winnipeg Press, Feb. 11, that we cannot accept the proposal as a solution of the Manitoba school question. We also made it known that the relative value of the proposed program will depend on its future practical formulation and application.

Dearly Beloved in Christ! After having published our first and general statement, we were conscious that the importance of this vital question, and your justified desire to hear the voice of your Church authorities in this matter, would require of us a more thorough research of Mr. Roblin's proposal and a true evaluation of its meaning with regard to us, the Catholics of the Ukrainian Rite in Manitoba.

By this pastoral letter we wish to fulfil this pastoral task, and to study with you the true meaning of the new program of the Manitoba Government, and its proper significance to our children of this Province. We chose to wait a little with this Letter, because the obligation of educating the children first falls upon the parents, and we wished

to give our parents themselves a chance to evaluate this matter before God and before our own people.

This required more time, because though the school question of the Ukrainians is basically the same as that of the Roman Catholics, it has, however, its own history, its particular difficulties and a special task.

Thus the school question with the Ukrainian Catholics is basically the same as that of Roman Catholics. With the two religious bodies it is based on the same religious and moral principles of the Church of Christ. With both of these religious bodies, the question aims at the attainment of the same ideal: to help the child by religious and intellectual education become a worthy and useful member of its native land in this life, and of the heavenly kingdom, in the next. In both these groups the child comes in contact with the same system of public schools, which spares no public funds or other human resources for the intellectual formation of the child, but which officially is not interested in its religious and moral education, leaving this foremost task to the private initiative of the parents, along with all the material burdens and full moral responsibility.

In this respect, we share the views of Archbishop M. Baudoux, worthy successor in the episcopal See of the great and never to be forgotten friend of the Ukrainians, the late Archbishop A. Langevin of St. Boniface, and the views of Most Reverend George B. Flahiff, Roman Catholic Archbishop of Winnipeg. In union with them we wish to make it known that we cannot accept the proposal of the Manitoba Government as a solution of the school question in this Province. Along with them, we will rightfully demand our natural and constitutional rights in education, until we finally secure them.

Besides all these points which are common to the Catholics of the Ukrainian Rite and the Catholics of the Latin Rite, our Ukrainian school question in this Province has its own history, its specific difficulties and its particular task. Our Ukrainian people began to settle in this Province in 1891—1897, at the time when the Roman Catholics and Protestants had some 20 years of tradition behind them — tradition of Catholic and Protestant public schools, organized, operated and financed by the government. This tradition was interrupted by the School Act of 1890, and substituted, after seven years of hard struggle, by the public school system of 1897, the so-called Laurier-Greenway agreement.

This fact points out the difference in the moral and material situation which exists between the Ukrainian parochial school problem

and that of the Roman Catholic schools. When the Roman Catholics had already a lengthy experience in organizing and conducting their own parochial schools; when they had managed their own teaching facilities and could count on their own school property, Ukrainian Catholics had hardly any idea of such schools. They had no teachers of their own and no school property. Hence, in order to be in a position to acquire such schools, Ukrainians had to make a very special effort.

Moreover, we have our own Ukrainian Rite with its special Church discipline, language, customs, traditions and our own form of Church-national culture. This condition prompts the Ukrainians to provide for their own parochial schools, wherever it is possible.

Finally, let us add that our first immigrants arrived in Manitoba without their own church and lay leaders, without material means, without the knowledge of the language, the laws, and the social and political order of the new land. Therefore, we were forced to proceed slowly in order to reach a solution of the Ukrainian Catholic school problem in this Province.

VII. DETAILED EVALUATION OF PREMIER ROBLIN'S PROPOSAL OF "SHARED SERVICES"

First of all, we wish to express our sincere recognition to Premier Roblin for his efforts. Since 1897, he as head of the Provincial Government, is the first Premier to have the courage to admit publicly that there is some injustice in the present Manitoba public school system, and to propose to his government a concrete project of some legislatives changes, in order to remedy the injustice. The two courageous and noble acts of Mr. Roblin will be entered into the records of the Manitoba school question as proof of his sincere desire for social equality and moral justice. All those who have at heart the defence of the natural right of parents to educate their children in accordance with their conscience, will refer in future to those acts.

But, to our regret, we must say that the proposed program of "Shared Services" for private schools by Mr. Roblin, cannot, in our opinion, remove the injustice from the present public school system, because that program further upholds the very roots of that injustice: the so-called "historical principles" which are the basis of the present school system.

VIII. WHAT SHOULD WE THINK OF THE SO-CALLED "HISTORICAL PRINCIPLES"

With regard to this question, we must plainly and openly say this:

a) These so-called "historical principles" of the present Manitoba

Public School System are not only unknown to the Act of the Constitution of Manitoba of 1870, and to the School Acts of this Province of 1871 and 1881, but they are opposed to them and they were imposed upon the citizens of Manitoba in opposition to the Constitutional Act of the Province of 1870, as may be concluded from the official decision of the supreme court of Great Britain, the Privy Council in 1892. In fact we do not deal here with some historical principles that we ought to preserve and respect in the name of the Constitutional Act of Manitoba, but with some form of political anti-constitutional compromise that should be rejected as such in the name of the Act of Constitution. This is what the Catholic minority of this Province had done and will continue to do.

b) The idea of separation of Church and State, which Mr. Roblin applies to Manitoba in his "historical principles", is unknown and even opposed to the Act of the Constitution of Manitoba of 1870, and to the School Acts of 1871 and 1881, which make provisions for and recognize state aid to parochial Catholic and Protestant public schools. Such a concept of the separation of Church and State is not applied by the Government of Manitoba even to the higher confessional schools and other charitable denominational institutions, which it recognizes and to which it grants some public aid. This actual concept is imposed by the Government of Manitoba contrary to the constitutional law of the Province, upon the elementary parochial and private schools, despite the persitent protest of the Catholic minority of Manitoba.

Therefore, the application of such a concept of separation of Church and State in Manitoba is neither in accordance with the historical truth of the past, nor does it justify the present practice of the Provincial Government.

c) If the refusal of public aid to confessional Catholic and Protestant parochial schools is really based on the so-called Manitoba concept of the principle of separation of Church and State, then we may, or even should put forward this question: on what grounds does it deny public aid to private schools, which are not confessional and to which the principles of seperation of Church and State does not apply? The answer to this question may be twofold: either this whole practice of refusal of public aid to private schools lacks all sound logic, or it is actually imposed by political totalitarianism in the matter of education. Whatever may be the case, this should not be practised in Canada. In the first instance, it has no real justification, and in the second instance, it denies one of the most funda-

mental principles of our Canadian democratic system: the natural rights of the parents in education and the rights of minorities.

d) Therefore we cannot accept such principles and such practice as a basis for the settlement of the Manitoba school question. In accordance with the natural right of parents to educate their children, and according to the basic principles of the Canadian democratic system, accepted by other provinces of Canada, we ask for public aid to all categories of private schools, confessional and non-confessional, if they accept the state program of education, and the just regulations of the Provincial Government. What we want is that the Government of Manitoba, following the example of the other Provinces of Canada, should strive, within the framework of the common good and its possibilities, to help parents to educate their children in such a way as their conscience dictates, and not the way the ruling political party or the political majority wants it to be done. In this demand of ours we follow the unanimous recommendation of the Royal Commission on Education in Manitoba, which after two years of diligent research, hearings, comparisons and study, reached a unanimous decision: that some public aid should be given to private and parochial schools which are prepared to follow the provincial program of education and to adhere to its decisions in this matter.

IX. WHAT SHOULD WE THINK OF THE PROGRAM OF "SHARED SERVICES," PROPOSED BY MR. ROBLIN ON THE THREE ABOVE MENTIONED "HISTORICAL PRINCIPLES"?

a) First of all we must say that this program based by Mr. Roblin on the three "historical principles" looks like a new patch sewn on an old garment. We may compare this program and the principles upon which it is based, with the words of Our Lord when He said: "No one sews a patch of raw cloth on an old garment; else the new patch tears away from the old, and a worse rent is made". (Mark 2. 21) This program is not trying to remove evil from the present public school system by eliminating from it the very roots of evil, the three "historical principles," but it is trying, on the basis of these anti-constitutional and anti-democratic principles, to aid private and parochial schools. In fact, it aims to strengthen the present system of public schools and to enroll in them more and more children from private schools.

b) Furthermore, this program is totally alien to the Canadian school tradition, and it is opposed to the Manitoba Act of Constitution of

1870, and the School Acts of 1871 and 1881, according to which confessional Catholic and Protestant schools have the right to exist and be supported by public funds, not as a part of the public school system, but as a category of schools under the direction of the Department of Education, in accordance with its regulations regarding the general program of teaching. The same should be said of other confessional and non-confessional private schools.

c) Moreover, the program of "Shared Services" actually treats private schools as some necessary evil that should be tolerated in such a way that it might be neither too bothersome nor too vital. This program could be a mild pill to bring about an easy death to private schools.

d) Besides all these negative points, the new program seems to be very difficult to implement. It suffices to mention the problems of the construction of new additional buildings, employment of additional teachers, co-ordination of the programs of public and private schools, arranging transportation, etc. All this would require additional taxes that all the taxpayers would have to pay for things not necessarily needed by public schools, and from which the children of private schools would benefit only in part and occasionally. Thus the cost of education would rise, and the benefits would be doubtful.

e) Finally, according to the announcement made by Mr. Roblin, March 25th, the program would be limited to private and parochial schools in the areas of Greater Winnipeg and Brandon only. Other private schools would be excluded (from shared services), especially new schools in rural areas, due to limited population in those areas, where the existence of private schools could harm the public schools. Such limitations would even lessen the eventual benefits for the Ukrainians, because there are only 30,000 of our faithful living outside these two centres.

This means, in fact, that even if this program of "Shared Services" were to be of some benefit to some private and parochial schools, this benefit for the Ukrainians would be very limited. Our parents would have to seek some other means to assure their children an intellectual and religious education.

This is becoming more difficult from year to year, in relation to the continual march of progress in various fields of knowledge, and in relation to the ever increasing demands of the Department of Education. Thus the new proposal of the Manitoba Government does not, in fact, solve the financial problem of the parents who wish to

send their children to private schools. These parents are given the right to private schools, but they are denied the necessary means to take advantage of them.

Here, Dearly Beloved Brethren, you have the contents and the true meaning of the new program of Mr. Roblin — the program by which public schools of Manitoba would share their services with private and parochial schools.

From all that has been said here, we see clearly that this program offers no solution to the Manitoba School Question. We are grateful to Mr. Roblin for his official admission of the injustice that exists in the present public school system in this Province, in relation to all those who, following the dictates of their conscience, would send their children to private schools, and for the first step he made to remove this injustice. But at the same time we regret that he chose such an inadequate way to attain this noble objective. His method is totally strange to Canada, and it is contrary to the Manitoba Constitution Act of 1870, as well as to the School Acts of 1871 and 1881. It is not acceptable to those who seek public aid to private and parochial schools, and besides it is difficult and maybe impossible to be implemented in a practical way.

We regret, Dearly Beloved, that you will be compelled to bear a double financial burden for the Manitoba system of education, solely because such is the will of the majority. This will be done without regard for your God-given and constitutional rights, and the dictates of your Christian conscience. But we trust in God, and are hopeful that the natural right and the democratic spirit of the Manitoba Constitution Act will finally prevail. We ask you and all people of good will to pray to the Almighty for tihs noble intention. We will pray with you, that the Good Lord may help the citizens of Manitoba to obtain in the field of education the rights that are enjoyed in other provinces of our Democratic Canada.

✠ **Maxim Hermaniuk,** Archbishop
Metropolitan of Winnipeg
for the Ukrainians.

Winnipeg, Man.
May 12th, 1964.